

1. Welvaart in Nederland

Wederopbouw na de oorlog

Door de Tweede Wereldoorlog was Nederland ontwricht. De infrastructuur van wegen en spoorlijnen was vernield. Huizen en gebouwen waren beschadigd. De behoefte was groot om het dagelijks leven gauw weer op gang te helpen. De nood stimuleerde innovatie. Er ontstond ruimte om het anders te gaan doen.

De Verenigde Staten boden Europa in 1948 financiële hulp met het Marchallplan, vernoemd naar de toenmalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken. De Amerikanen wilden hiermee de wereldhandel stimuleren. Er kwam geld vrij om de landbouw te mechaniseren; werk wat eerst met de hand gedaan werd kon nu met machines. Dit had gevolgen voor de productie en de voedselvoorziening. Er werd geïnvesteerd in industrie en technologie waardoor de **welvaart** kon groeien.

Ook de Nederlandse politiek met **minister-president Drees** zette in op de wederopbouw. Onder het motto 'zuinig zijn en hard werken' waren mensen bereid voor lage lonen te werken. Hierdoor konden steeds meer mensen aan het werk. Door het economische herstel groeide de welvaart ook voor de arbeiders- en middenklasse. En de Nederlandse overheid ontwierp een aantal sociale voorzieningen zoals financiële steun aan ouderen, de AOW. De bouw van de Nederlandse verzorgingsstaat was begonnen.

Door de vondst in 1959 van **aardgas** in het Groningse Slochteren kreeg Nederland een grote economische impuls. De prijs van het gas werd gekoppeld aan de olieprijs en de opbrengsten waren voor de staatskas. Hierdoor kon Nederland investeren in bedrijven en infrastructuur maar ook in sociale voorzieningen. Woningen kregen een aansluiting op het aardgasnet. Steeds meer huishoudens hadden een verwarming en fornuis op gas i.p.v. kolen of hout. Het comfort in de woning nam toe.

Groei van de welvaart

De groei van de welvaart zorgde voor ingrijpende veranderingen in de manier waarop mensen woonden en leefden. Leefde een groot deel van de bevolking voor de oorlog nog in relatieve armoede, vanaf midden jaren '50 van de vorige eeuw kregen steeds meer mensen toegang tot middelen die voor de oorlog alleen voor de beter bedeedden waren weggelegd. Vervoer met de auto of ander gemotoriseerd verkeer, een telefoon en televisie vonden hun plek in de Nederlandse huishoudens. Ook groeide de beschikbare vrije tijd enorm. Steeds meer mensen gingen op vakantie (met de caravan), een dagje eropuit of naar de bioscoop.

Het verschil tussen de manier waarop kinderen in de jaren '50, de jaren '70 van de vorige eeuw opgroeiden met hoe kinderen die in deze eeuw zijn geboren is groot. Dat heeft te maken met de groei in welvaart en daarmee ook comfort. Kinderen die net na de oorlog opgroeiden hadden waarschijnlijk geen eigen slaapkamer. Als er voldoende ruimte in huis was voor een aparte kinderslaapkamer deelden ze die met broers en zussen. De gezinnen waren immers groter omdat er minder gedaan werd aan geboortebeperving. Ze gingen ook op zaterdagochtend naar school en hadden minder vrije tijd. Ook zat de schoolcarrière er eerder op voor velen. Hun hulp was thuis gewenst. De mogelijkheid om verder te studeren was kleiner omdat dit nog niet door

de overheid werd gefinancierd. Ze hadden 1 ruimte in huis dat goed verwarmd was, de rest niet. Ze wisten zich bij de wasbak (lavet). Ze gebruikten de spullen in huis langer en repareerden die vaker omdat de aanschaf van nieuwe spullen duur was.

In de jaren '60 en '70 werd het comfort in de huishoudens een stuk groter. De woningen werden verwarmd door gas of centrale verwarming. Het gezin was kleiner (o.a. door de uitvinding van de pil in 1965) en de leden van het gezin kregen meer persoonlijke ruimte. Ook werden deze ruimtes comfortabeler ingericht. Spullen als een wasmachine maakte het werk in huis veel makkelijker en maakte het mogelijk om tijd aan andere dingen te besteden. In veel woningen kwam op een vaste plek een telefoon en een televisie en stond er een auto voor de deur. Ook hoefden de kinderen nog maar 5 dagen in de week naar school. Er ontstond een vrijetijdscultuur voor kinderen. Ze keken op de woensdag- en zaterdagmiddag naar het kinderuurtje op televisie, naar programma's die speciaal voor deze doelgroep waren gemaakt, zoals Pippi Langkous, de Fabeltjeskrant, Stuif 'es in en Toppop. Omdat de overheid studiefinanciering mogelijk maakte, kregen meer jongeren de kans om te studeren. Ook kregen jongeren meer zeggenschap. Studentenprotesten in 1968 bij de universiteiten waren de aanzet van deze cultuurverandering. De individuele ontplooiing van jongeren kreeg steeds meer de ruimte.

2. Digitale revolutie

Op dit moment zitten we midden in de digitale revolutie. Het is nog niet goed te overzien wat deze revolutie in historische opzicht betekent voor de mensen, maar het is wel duidelijk dat er veel is veranderd in de manier waarop mensen met elkaar communiceren. Welke (massa)media mensen gebruiken heeft invloed op de wijze waarop mensen zich informeren en met elkaar omgaan. Door gebruik van de digitale technologie kunnen mensen over de hele wereld in contact met elkaar zijn en binnen luttele seconden informatie verspreiden.

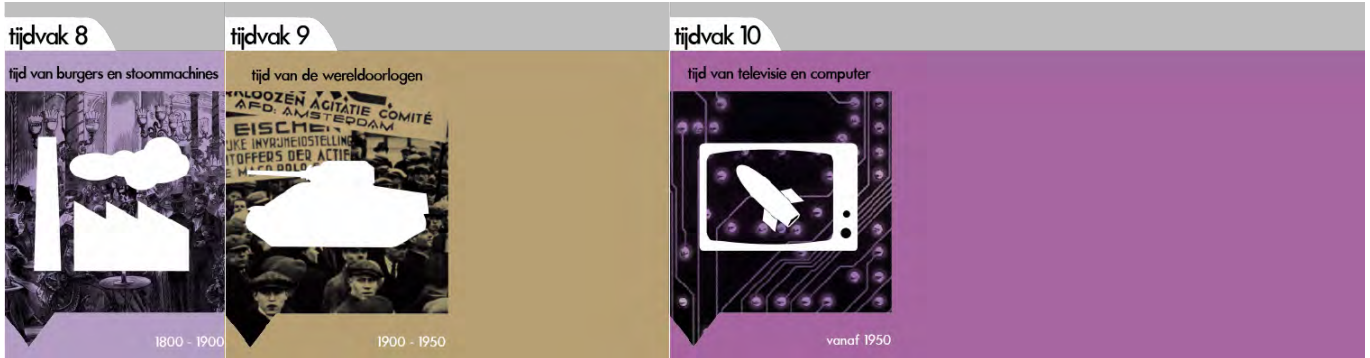
Zaten de grootouders van de leerlingen 's avonds nog aan de radio gekluisterd, in 1951 kwam de eerste Nederlandse televisie-uitzending op de 'buis'. In eerste instantie hadden nog maar weinig mensen een televisie, mensen gingen kijken bij bureaus die al wel een televisie hadden. Maar eind jaren '70 van de vorige eeuw stond in praktisch ieder huishouden een televisie in de woonkamer. Er waren in Nederland slechts 2 netten waar maar een paar uur van de dag uitzendingen waren. Nu is er 24 uur per dag iets te zien op een groot aantal kanalen van over de hele wereld.

De telefoon is in de 19^e eeuw uitgevonden. In eerste instantie waren slechts paar mensen abonnee. Men belde naar een telefooncentrale, de centralist legde de verbinding verder. Pas in de jaren '60 van de 20ste eeuw werd de telefoonverbinding zonder tussenkomst van een persoon automatisch gelegd. Vanaf dat moment groeide ook het aantal huishoudens met een telefoon. Deze stond op een vaste plek op een centrale plek in huis. In de jaren '90 kwam de mobiele telefoon in opkomst. Deze groei ging snel. Binnen de kortste keren gebruikten de meeste mensen een 'mobieltje'. nu heeft 62% van de Nederlanders een smartphone. Gebruikten de mensen eerst de mobiele telefoon vooral om mee te bellen, met de smartphone zijn mensen ieder moment van de dag online. Ze blijven met elkaar in contact door middel van berichten

en sociale media.

In de jaren '80 wordt de personal computer (pc) uitgevonden en in 1991 breekt het internet door. In steeds meer huishoudens staat een pc of Mac; steeds meer mensen gaan e-mailen en surfen. Nu heeft praktisch ieder huishouden een of meerdere computers. Veel communicatie gaat via e-mail, websites en sociale media. Zelfs boodschappen doen mensen steeds meer op het internet.

Tijdslijn uitvindingen:

- 1834: telegraafmachine
- 1876: telefoon
- 1880: fotografie
- 1885: stomme zwart -wit film
- 1895: radio
- 1915: kleurenfilm
- 1925*: zwart-wit televisie
- 1929: films met geluid
- 1951: eerste televisie uitzending in Nederland
- 1967: kleurentelevisie in Nederland
- 1975: computer
- Vanaf 1980: Personal Computer (pc)
- Vanaf 1990: opkomst mobiele telefonie
- 2007: smartphone

* (Nederlandse televisie jaren '30 via Philips)